

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 29.9.2026
COM(2026) 513 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE,**

milles käsitletakse nõukogu direktiivi 2006/117/Euratom (radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse järelevalve ja kontrolli kohta) rakendamist liikmesriikides

Viies aruanne

{SWD(2026) 287 final}

Sisukord

1.	Sissejuhatus.....	2
1.1.	Taustteave	2
2.	Õigusraamistik ja selle rakendamine	3
2.1.	Direktiivi rakendamine	5
2.2.	Nõuandekomitee arvamus	6
2.3.	Pädevad asutused	6
3.	Tähelepanekud	6
3.1.	Statistika	7
4.	Järeldused ja pidev täiustamine	10
5.	Järeldused	11

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu direktiivis 2006/117/Euratom¹ (edaspidi „direktiiv“) on sätestatud ühenduse radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse piiriüleste vedude järelevalve- ja kontrollisüsteem, et tagada elanikkonna piisav kaitse. Sellega tagatakse, et liikmesriike teavitatakse igast radioaktiivsete jäätmete või kasutatud tuumkütuse veost nende territooriumile või läbi nende territooriumi, ning kohustatakse liikmesriike andma veole oma nõusolek või teatama selle andmisest keeldumise põhjus.

Kõik liikmesriigid on direktiivi üle võtnud ja on kooskõlas artikliga 20 esitanud alates 25. detsembrist 2011 iga kolme aasta tagant komisjonile aruande selle rakendamise kohta. Viimased liikmesriikide esitatud aruanded hõlmavad ajavahemikku 2021–2023².

Nagu on ette nähtud direktiivi artikliga 20, on komisjon koostanud Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele käesoleva kokkuvõtva aruande,³ tuginedes liikmesriikide aruannetele ja nõuandekomitee arvamusele,⁴ milles pööratakse erilist tähelepanu loata vedude ja deklareerimata radioaktiivsete jäätmete tagasisaatmisele⁵. Käesolev viies komisjoni aruanne, mis on jätkuks neljandale⁶ ja kolmandale aruandele,⁷ hõlmab radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse veo lubasid ja seonduvaid probleeme aastatel 2021–2023. Andmed, millele tuginevad käesoleva aruande järeldused, on esitatud üksikasjalikumalt aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

1.1. Taustteave

Radioaktiivseid jäätmeid tekitavad kõik liikmesriigid, kas rajatistes, nagu tuumaelektrijaamad ja uurimisreaktorid, või tegevusega, nagu radioisotoopide kasutamine meditsiinis, tööstuses, põllumajanduses, teaduses või hariduses.

Tuumareaktorite käitamisel tekib ka kasutatud tuumkütus, st tuumkütus, mis on reaktori südamikus kiiritatud ja mis on sealt alaliselt eemaldatud. Kasutatud

(¹) Nõukogu 20. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/117/Euratom radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontrolli kohta (ELT L 337, 5.12.2006, lk 21).

(²) Täpsemalt ajavahemikku 26. detsembrist 2020 kuni 25. detsembrini 2023 (load). See oli viies aruandlustersükkel kõigi liikmesriikide jaoks peale Horvaatia, kelle jaoks oli tegemist neljanda aruandlustersükliga, kuna Horvaatia ühines ELiga 1. juulil 2013.

(³) Direktiivi artikli 20 lõike 2 kohaselt peab komisjon koostama direktiivi artiklis 21 sätestatud korra alusel kokkuvõtva aruande.

(⁴) Direktiivi artikliga 21 ette nähtud nõuandekomitee moodustati 2007. aastal.

(⁵) Direktiivi artikkel 4.

(⁶) Komisjoni 16. veebruari 2023. aasta aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, milles käsitletakse nõukogu direktiivi 2006/117/Euratom (radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse järelevalve ja kontrolli kohta) rakendamist liikmesriikides – neljas aruanne, COM(2023) 77 final, ja SWD(2023) 43 final.

(⁷) Komisjoni 22. mai 2024. aasta aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom rakendamise kohta ning ülevaade ühenduse territooriumil olevate kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete kohta ja osutatud materjalide tekkimise tulevikuproгноos, COM(2024) 197 final.

tuumkütust saab säilitada kui ressursi ümbertöötamiseks või lõppladustada radioaktiivse jäätmena, ilma kavatsuseta seda tulevikus kasutada.

2023. aastal, mis oli vaatlusaluse aruandeperioodi viimane aasta, moodustas tuumaenergia 22,8 % ELi elektritoodangust,⁸ kusjuures 12 liikmesriigis⁹ oli töös 101 tuumareaktorit. ELi tuumaelektrijaamade elektrienergia kogutoodang oli 2023. aastal 619,6 TWh, mida on 1,7 % rohkem kui 2022. aastal.

Kasutatud tuumkütust ja radioaktiivseid jäätmeid tuleb kuni nende ümbertöötamise (töötlemise) või lõppladustamiseni ohutult ladustada. See võib tähendada nende saatmist (st vedu) kohast, kus need tekkisid või kus neid käideldi. Selliseid vedusid tehakse enamikus liikmesriikides, olenemata riigi tuumaprogrammi ulatusest. Vedu toimub peamiselt maanteed, raudteed või merd mööda või (vähemal määral) õhuteed pidi.

ELis on tavapärane ka radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse import ja eksport ning nende transiit läbi ühe või mitme liikmesriigi.

2. ÕIGUSRAAMISTIK JA SELLE RAKENDAMINE

Radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu ja vastutustundlik käitlemine, sealhulgas nende ohutu vedu liikmesriikides ja väljaspool liikmesriike, on õiguslik nõue, mis on sätestatud nii rahvusvahelises kui ka Euratomi õiguses.

Rahvusvahelisel tasandil reguleerib kõnealust valdkonda eeskätt kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitlev ühiskonventsioon¹⁰ (edaspidi „ühiskonventsioon“). Ühiskonventsiooni üks eesmärgi on tagada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete piiriülese veo (import, eksport ja transiit) ohutus. Seepärast peavad kõik piiriülestes vedudes osalevad konventsiooniosalised võtma meetmeid, et tagada kooskõla ühiskonventsiooni ja muude siduvate rahvusvaheliste õigusaktidega¹¹. Lisaks Euratomi ühendusele on ühiskonventsiooni osalised¹² kõik selle ühenduse 27 liikmesriiki, näidates sellega oma tahet tagada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete kõrgetasemeline ohutus alates nende tekkest kuni lõppladustamiseni.

(⁸) Eurostat, „[Slight increase in nuclear power production in 2023](#)“ (Tuumaenergia tootmise väike kasv 2023. aastal).

(⁹) Belgia, Bulgaaria, Tšehhi, Hispaania, Prantsusmaa, Ungari, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia (Horvaatia), Slovakkia, Soome ja Rootsi.

(¹⁰) Ühiskonventsioon jõustus 18. juunil 2001. Seda kohaldatakse tsiviilotstarbelistest tuumareaktoritest ja rakendustest pärineva kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ning sõjalise või kaitseotstarbega projektidest pärineva kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete suhtes, kui need antakse alaliselt üle ja neid käideldakse tsiviilotstarbelise programmi raames või kui konventsiooniosaline tunnistab need kasutatud tuumkütuseks või radioaktiivseteks jäätmeteks konventsiooni tähenduses. Ühiskonventsiooni kohaldatakse ka järelevalve alla kuuluvatest tuumarajatistest pärinevate vedelate või gaasiliste radioaktiivsete materjalide kavakohaselt ja kontrollitult keskkonda paiskamise suhtes.

(¹¹) Ühiskonventsiooni artikkel 27.

(¹²) Ühiskonventsioonil on praegu 93 osalist (5. märts 2026) (https://www.iaea.org/sites/default/files/22/06/jointconv_status.pdf).

ELi tasandil tagab terviklik õigusraamistik, et töötajad ja üldsus on kaitstud kasutatud tuumkütusest ja radioaktiivsetest jäätmetest vabanevast ioniseerivast kiirgusest tulenevate tervist kahjustavate ohtude eest, sealhulgas veo ajal. Praegu hõlmab see raamistik lisaks vaatlusalusele direktiivile nõukogu direktiivi 2013/59/Euratom (põhiliste ohutusnormide direktiiv)¹³ ja nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom (radioaktiivsete jäätmete direktiiv),¹⁴ mis mõlemad mõjutavad vaatlusaluse direktiivi kohaldamisala.

Direktiiv on osa Euratomi tuuma- ja kiirgusohutuse eeskirjadest, keskendudes eelkõige tsiviilrajatistest ja -tegevusest pärinevate radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse piiriülese veo lubadele ja muudele menetluslikele aspektidele. Selle üldeesmärk on tugevdada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vedude järelevalvet ja kontrolli, et tagada kaitse ohu eest puutuda kokku ioniseeriva kiirgusega.

Direktiivi kohaldatakse, kui

- kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete päritoluriik või sihtriik või mis tahes transiidiriik on ühenduse liikmesriik ning
- veoks ettenähtud kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete (direktiivis kasutatakse mõistet „saadeti“) kogused ja kontsentratsioon ületavad põhilistes ohutusnormides sätestatud piirmäärasid.

Kui vedu ei saa lõpule viia või kui direktiivis sätestatud veotingimused ei ole täidetud, peavad päritoluliikmesriigi pädevad asutused tagama, et veetava materjali valdaja¹⁵ võtab selle tagasi, kui olukorda ei saa lahendada mõne alternatiivse ohutu kokkuleppe abil. Samuti peavad pädevad asutused tagama, et veo eest vastutav isik võtab vajaduse korral parandavaid ohutusmeetmeid. Kui vedu ei saa või ei tohi lõpule viia, kannab sellest tulenevad kulud valdaja¹⁶.

Iga keeldumine kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete veo loa andmisest peab olema põhjendatud direktiivis sätestatud kriteeriumide alusel. Lisaks ei tohi keeldumine olla meelevaldne ja see peab põhinema asjakohasel riigisisel, ühenduse või rahvusvahelisel õigusel. Liikmesriikide otsused veo jaoks nõusoleku andmise või selle andmisest keeldumise kohta peavad olema kooskõlas ühiskonventsiooni ja direktiivi sätetega,¹⁷ millega on keelatud radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse eksport sihtkohta, mis asub 60. laiuskraadist lõuna pool, samuti Aafrika, Kariibi mere või Vaikse ookeani piirkonna riiki ning kolmandasse riiki, kus puuduvad ressursid radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutuks käitlemiseks.

(¹³) Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1).

(¹⁴) Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48).

(¹⁵) „Valdaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes enne radioaktiivsete jäätmete või kasutatud tuumkütuse vedu on nimetatud materjalide eest vastutav kohaldatava riigisisese õiguse alusel ja plaanib veose saajale kätte toimetada (direktiivi artikli 5 lõige 9).

(¹⁶) Direktiivi artikkel 12.

(¹⁷) Direktiivi artikkel 16.

Lisaks komisjonile aru andmisele iga kolme aasta tagant peavad liikmesriigid igal aastal teavitama komisjoni ja nõuandekomiteed loata vedudest kolmandatesse riikidesse¹⁸. Samuti peavad nad esitama komisjonile oma pädeva(te) asutus(t)e kontaktandmed ja kogu teabe, mis on vajalik selleks, et nende asutustega kiiresti ühendust võtta¹⁹.

2.1. Direktiivi rakendamine

Direktiivis nõutakse tüüpvormi kasutamist kõigi selle kohaldamisalasse kuuluvate vedude puhul²⁰. Need veod hõlmavad importi, eksporti ja transiiti liikmesriikide vahel ning vedusid kolmandatest riikidest ja kolmandatesse riikidesse. Tüüpvorm kehtestati komisjoni otsusega²¹ ja hiljem seda muudeti²². Tüüpvorm on ette nähtud kasutamiseks järgmistel eesmärkidel:

- kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete veoloa taotlus (jagu B-1 või A-1);
- taotluse vastuvõtuteatis – kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete kohta puuduva teabe esitamise nõue (jagu B-2 või A-2);
- asjaomase pädeva asutuse nõusolek või keeldumine seoses kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete veoga (jagu B-3 või A-3);
- kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete veoloa andmine (jagu B-4a või A-4a);
- kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete veoloa andmisest keeldumine (jagu B-4b või A-4b);
- kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete saadetise kirjeldus ja pakkeüksuste loetelu (jagu B-5 või A-5);
- kasutatud tuumkütuse ja/või radioaktiivsete jäätmete vastuvõtuteatis (jagu B-6 või A-6).

Kui kõnealuseid materjale kavatsetakse vedada lõppladustamise eesmärgil kolmandatesse riikidesse, peavad liikmesriigid vastavalt radioaktiivsete jäätmete direktiivi artikli 4 lõikele 4 kohaldama ka veokriteeriume, mille komisjon on kehtestanud oma soovitusel²³ kooskõlas direktiivi artikli 16 lõikega 2. Aruandeperioodil keeldus sellele nõudele tuginedes loa andmisest üks liikmesriik (vt punkt 3).

Ühestki olulisest probleemist tüüpvormi kasutamisel ei teatatud. Üks liikmesriik tegi siiski ettepaneku, et see võiks sisaldada eelmis(t)e saadetis(t)e numbrit (numbreid), et

⁽¹⁸⁾ Direktiivi artikli 16 lõike 1 punkt c.

⁽¹⁹⁾ Direktiivi artikkel 18.

⁽²⁰⁾ Direktiivi artikkel 17.

⁽²¹⁾ Komisjoni 5. märtsi 2008. aasta otsus 2008/312/Euratom, millega kehtestatakse nõukogu direktiivis 2006/117/Euratom nimetatud radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontrolli tüüpvorm (teatavaks tehtud numbri C(2008) 793 all) (ELT L 107, 17.4.2008, lk 32).

⁽²²⁾ Komisjoni 5. märtsi 2008. aasta otsuse 2008/312/Euratom (millega kehtestatakse nõukogu direktiivis 2006/117/Euratom nimetatud radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontrolli tüüpvorm) parandus (ELT L 343, 23.12.2011, lk 149).

⁽²³⁾ Komisjoni 4. detsembri 2008. aasta soovitus 2008/956/Euratom, mis käsitleb radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse kolmandatesse riikidesse eksportimise kriteeriume (teatavaks tehtud numbri K(2008) 7570 all).

teha tagasi saadetavate saadetiste puhul ristviiteid varasematele lubadele/nõusolekutele. See lihtsustaks üldist järelevalvet.

Komisjon märkis, et tüüpvormide haldamist saaks veelgi parandada ja ühtlustada, mille oli juhtinud tähelepanu ka üks liikmesriik. Üks viis parandada teabevahetust üldiselt ja eeskätt tüüpvormide kasutamist võiks olla spetsiaalse elektroonilise vahendi väljatöötamine.

2.2. Nõuandekomitee arvamus

Nõuandekomitee arutas käesoleva aruande kavandit ja komisjoni talituste töödokumenti 29. septembril 2025 Luxembourgis oma 13. koosolekul. Koosolek lõppes positiivse arvamusega.

2.3. Pädevad asutused

2025. aasta jaanuari seisuga olid kõik liikmesriigid esitanud kooskõlas artikliga 18 ajakohase teabe direktiivi artikli 5 punktis 13 määratletud pädevate asutuste kohta²⁴. Pädevate asutuste loetelu on lisatud komisjoni talituste töödokumendile.

3. TÄHELEPANEKUD

Komisjon täheldas, et liikmesriigid ei teatanud selles aruandetsükli ühestki radioaktiivsete jäätmete või kasutatud tuumkütuse piiriülesest veost.

Kuna ühestki probleemist, mis võiks kuuluda artikli 4 („Loata vedudega ja deklareerimata radioaktiivsete jäätmetega seotud ümbersuunamine“), artikli 12 („Veo luhtumine“) või artikli 16 („Ekspordikeelud“) lõike 1 punkti c kohaldamisalasse, ei teatatud, järelendas komisjon, et ELi territooriumil ei toimunud aruandeperioodil loata vedusid.

Kahel juhul keelduti nõusoleku andmisest:

- üks liikmesriik teatas, et ta oli keeldunud rahuldama taotlust saada luba radioaktiivsete jäätmete (saastunud pinnase) lõppladustamiseks Ühendkuningriigis. Taotlus lükati tagasi pärast Ühendkuningriigi ametiasutuse keeldumist;
- teine liikmesriik teatas, et ta oli keeldunud rahuldama taotlust saaja nõudmisel. Saaja oli saanud ükskord varem materjalid, mille radioaktiivsuse tase oli valdaja deklareeritust kõrgem, ning ta soovis uurida selle ebakõla põhjust, enne kui importida samalt valdajalt rohkem radioaktiivseid jäätmeid.

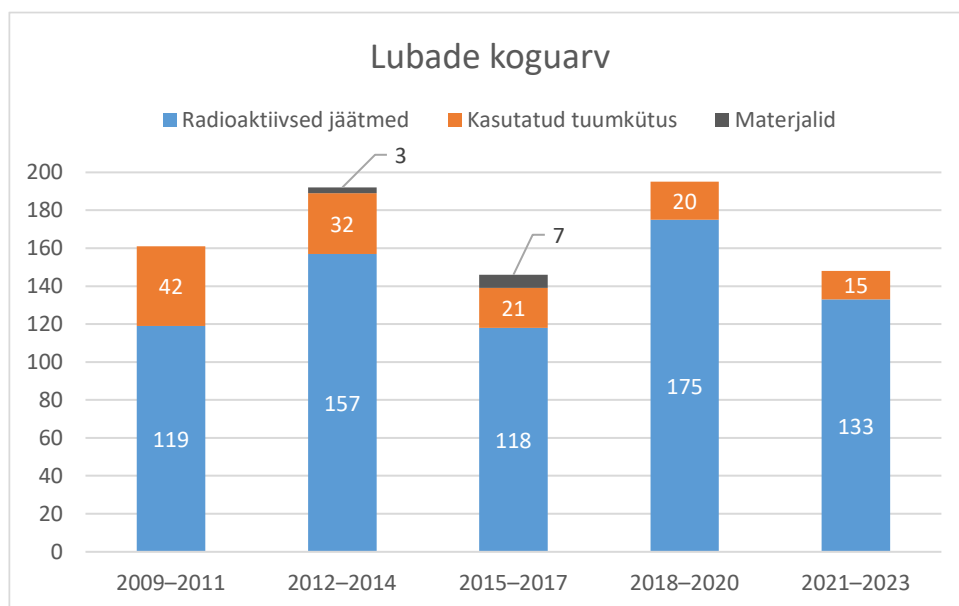
(²⁴) Direktiivi artikli 5 punktis 13 on pädevad asutused määratletud kui „asutused, mis on päritoluriigi, transiidiriigi või sihtriigi õigusnormide alusel volitatud rakendama radioaktiivsete jäätmete või kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve- ja kontrollisüsteemi“. Direktiivi artikli 18 lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid edastama komisjonile korrapäraselt kõik muudatused pädeva(te) asutus(t)e nime(de)s ja aadressi(de)s.

Kümme liikmesriiki – Horvaatia, Küpros, Eesti, Kreeka, Iirimaa, Läti, Leedu, Malta, Poola ja Portugal – ei teatanud ühestki aruandeperioodil antud loast radioaktiivsete jäätmete veoks oma territooriumil. Kolm neist – Horvaatia, Küpros ja Malta – ei ole teatanud ühestki veoloast alates 2009. aastast, st alates direktiivis sätestatud aruandekohustuste jõustumisest.

Üksikasjalikumalt teavet radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse piiriüleste vedude kohta ELis vaatlusalusel aruandeperioodil leiab käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendist.

3.1. Statistika

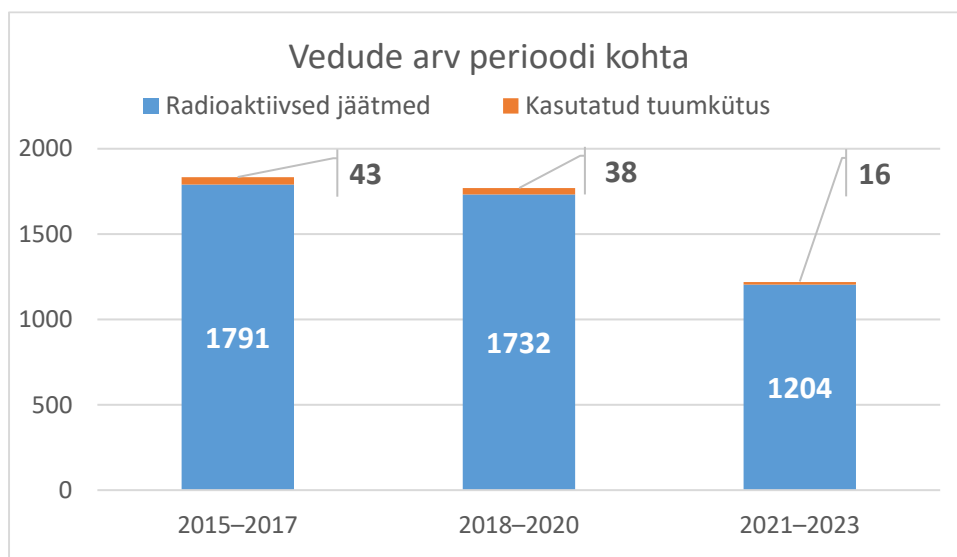
Selles punktis antakse lubadest ja vedudest statistiline ülevaade.

Joonis 1. Lubade koguarv

17 liikmesriiki teatasid, et aastatel 2021–2023 anti 148 luba 1 220 veo jaoks. Tavaliselt anti luba mitme veo tarvis ja selle kehtivusaeg võis olla pikem kui vaatlusalune aruandeperiood.

Teatatud lubade arv oli väiksem kui eelmisel perioodil ja üks väiksemaid alates direktiivikohase aruandluse algusest 2009. aastal (joonis 1). Eelmise aruandlutsükliga võrreldes vähenes ka vedude arv (joonis 2). Osaliselt selgitab seda suundumust Ühendkuningriigi väljaastumine EList.

Joonis 2. Lubatud vedude arv

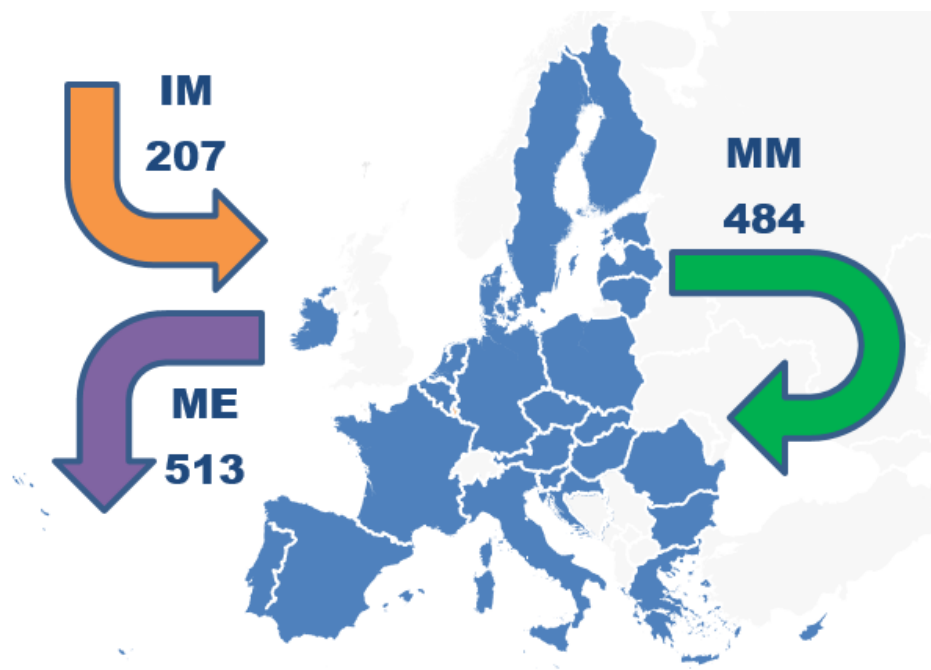
Lubatud vedudest 99 % (1 204 vedu) olid radioaktiivsete jäätmete veod ja 1 % (16 vedu) kasutatud tuumkütuse veod.

Varasematel aruandeperioodidel oli enamik lubadest ja vedudest ühendusesisesed. Aastatel 2021–2023 see muutus, peamiselt seoses Ühendkuningriigi EList lahkumisega, mille tulemusel paljud ühendusesisesed veod muutusid impordiks/ekspordiks. 40 % lubatud vedudest olid ühendusesisesed, 10 % puhul oli tegemist ekspordiga ja 50 % puhul impordiga.

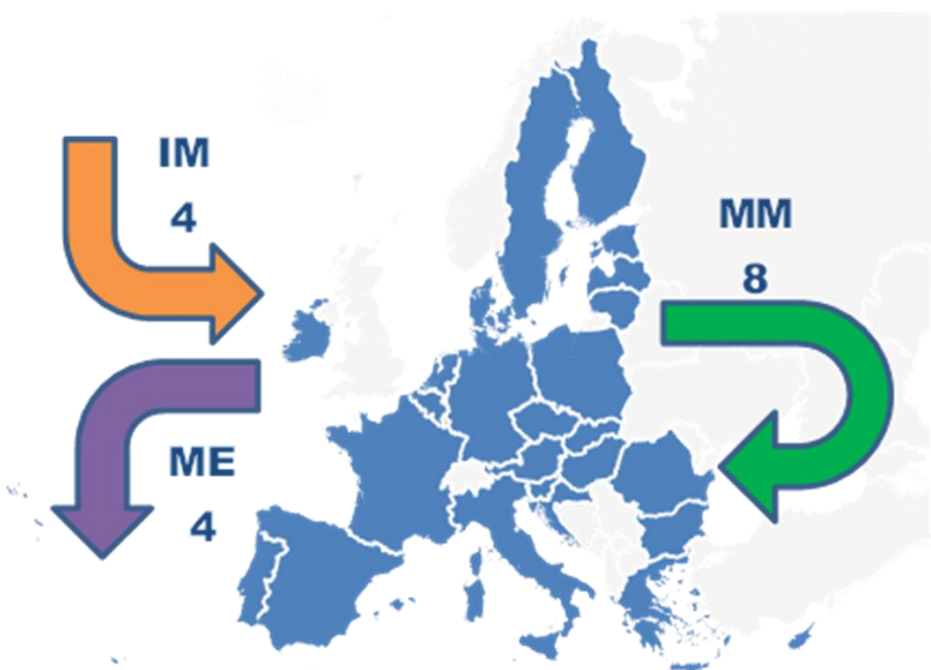
Statistikast ilmneb, et radioaktiivsete jäätmete ühendusesiseste vedude puhul pärines 80 % jäätmetest tuumatööstusest ja 20 % jäätmetest väljastpoolt tuumaenergia valdkonda (nt meditsiini- või teadussektor).

Vedude peamine eesmärk oli radioaktiivsete jäätmete töötlemine (nt töötlemine mahu vähendamiseks või konditsioneerimine) spetsiaalses rajatises ning töödeldud radioaktiivsete jäätmete või kasutatud tuumkütuse tagasisaatmine päritoluriiki. Kõige rohkem lube nii päritolu- kui ka sihtriigina andsid Belgia, Rootsi ja Saksamaa.

Kasutatud tuumkütust ja kütuse fragmente veeti peamiselt kas ümbertöötamise, teadusuuringute või kiiritusjärgsete uuringute eesmärgil.

Joonis 3. Radioaktiivsete jäätmete lubatud vedude arv (ühendusesisesed (MM), eksport (ME), import (IM))

Joonis 4. Kasutatud tuumkütuse lubatud vedude arv (ühendusesisesed (MM), eksport (ME), import (IM))

KASUTATUD TUUMKÜTUSE JA RADIOAKTIIVSETE JÄÄTMETE VEOD:

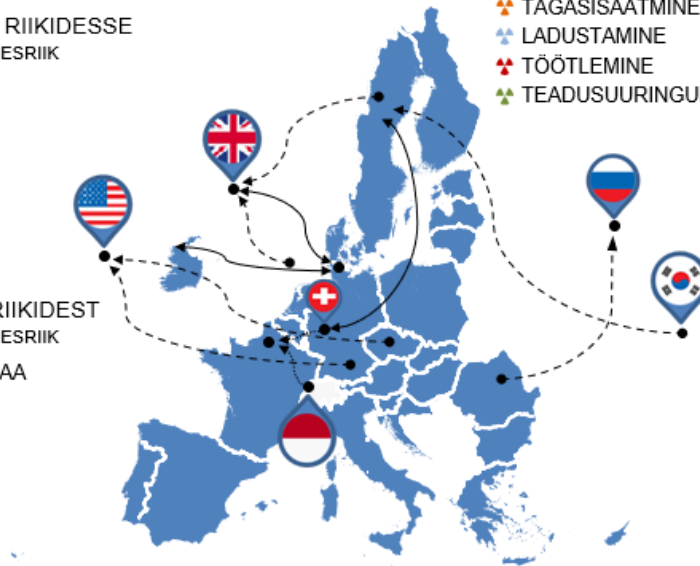
KOLMANDATESSE RIIKIDESSE VEOLOA ANDNUD LIIKMESRIIK

- ✚ BELGIA
- ✚ BULGAARIA
- ✚ SAKSAMAA
- ✚ ITAALIA
- ✚ SLOVEENIA
- ✚ ROOTSI

KOLMANDATEST RIIKIDEST VEOLOA ANDNUD LIIKMESRIIK

- ✚ PRANTSUSMAA
- ✚ SAKSAMAA
- ✚ ROOTSI

- ✚ LÖPPLADUSTAMINE
- ✚ ÜMBERTÖÖTAMINE
- ✚ TAGASISAATMINE
- ✚ LADUSTAMINE
- ✚ TÖÖTLEMINE
- ✚ TEADUSUURINGUD

Joonis 5. Ühendusevälised veod aastatel 2021–2023

Kolm liikmesriiki andsid kaheksa luba kuni 607 radioaktiivsete jäätmete veoks kolmandatest riikidest aastatel 2021–2023. Selle impordi eesmärk oli mujalt kui tuumaenergiatööstusest pärinevate radioaktiivsete jäätmete töötlemine, töötlemisjärgne tagastamine või lõppladustamine. Kaks liikmesriiki andsid neli luba kasutatud tuumkütuse impordiks, peamiselt kiiritusjärgsete uuringute eesmärgil.

Viis liikmesriiki andsid kokku 15 luba 113 radioaktiivsete jäätmete veoks ühendusest kolmandatesse riikidesse. See eksport oli seotud teadusuuringute, töötlemise ja pärast töötlemist/ümbertöötamist tagasi saatmisega; ühegi veo eesmärk ei olnud lõppladustamine kolmandas riigis. Kaks liikmesriiki andsid kokku kolm ekspordiluba neljaks kasutatud tuumkütuse veoks kolmandasse riiki. Selle ekspordi eesmärk oli ümbertöötamine, omanikule tagasi saatmine pärast ladustamiskujule viimist ja kiiritusjärgsed uuringud.

Ühtki luba transiidiks väljastpoolt ühendust kolmandasse riiki kui lõppsihtkohta aruandeperioodil 2021–2023 ei antud.

4. JÄRELMEETMED JA PIDEV TÄIUSTAMINE

Komisjoni varasemates aruannetes direktiivi rakendamise kohta rõhutati vajadust viia tüüpvorm ja aruandevorm omavahel paremini vastavusse. Tuginedes liikmesriigi ettepanekule, pani komisjon ette aruandevorm kooskõlas direktiivi artikli 17 lõikega 2 ja artikliga 21 läbi vaadata, nii et nüüd sisaldab see teavet lubade registreerimisnumbrite kohta ja viiteid algsetele saadetistele. Seejärel ajakohastati aruandevormi põhjal tüüpvormi. Selle tulemusena on liikmesriikidel võimalik seostada

tagasisaadetavaid saadetisi varasemate saadetistega. Lisaks on komisjon kahe liikmesriigi soovitusel põhjal välja töötanud redigeeritava digitaalse tüüpvormi.

Need muudatused on parandanud omavahel seotud vedude ristviitamist ja lihtsustanud aruandlust.

Aruandlustsükli jooksul tehti kindlaks vajadus parema teabevahetuse ja tüüpvormide ühtsema haldamise järele. Ametliku menetluse puudumine teabe vahetamiseks võib seada ohtu lubade andmise nõuetekohase järelevalve ja tuua kaasa ebakõlad aruandluses. Näiteks on esinenud juhtumeid, kus transiidiriik on andnud nõusoleku seoses loaga, mida ei ole veel antud või mis ei ole enam kehtiv, kuna teda ei olnud selle andmise või tühistamise kuupäevast teavitatud, mille tulemuseks oli vastuoluline aruandlus. Lahendusena on tehtud ettepanek töötada välja elektrooniline vahend tüüpvormide vahetamiseks liikmesriikide vahel.

Komisjon tunnistab, et vaja on paremat liikmesriikide vahelist teabevahetust ja transiidiriikide paremat teavitamist transiidiprotseduuridest.

5. JÄRELDUSED

Direktiivi rakendati nõuetekohaselt. Tüüpvormi kasutamisega tagati, et kõik radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse piiriülesed vedod ühenduses toimusid asjaomaste liikmesriikide, sealhulgas transiidiriikide pädevate asutuste eelneval nõusolekul. Komisjon sai kolmeaastaselt aruandeperioodil kõigilt liikmesriikidelt korrapäraselt teavet lubatud vedude kohta. Sellega oli tagatud radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontroll kogu ühenduses. Aruandevormi kasutamine, ehkki see ei ole kohustuslik, aitas ühtlustada andmete kogumist ja minimeerida väärtõlgendamise ohtu. Seepärast on väga soovitatav selle kasutamist jätkata.

Kokkuvõttes järeltab komisjon, et praegune Euratomi õigusraamistik, mis koosneb vaatlusalusest direktiivist, põhiliste ohutusnormide direktiivist ja radioaktiivsete jäätmete direktiivist, tagas ühendusesiseste piiriüleste radioaktiivsete materjalide vedude võimalikult kõrgel tasemel ohutuse, hoides ioniseerivast kiirgusest tuleneva ohu minimaalse. Sellegipoolest märgib komisjon, et võimalikud erinevused selles, kuidas liikmesriigid radioaktiivseid jäätmeid määratlevad, võivad tekitada mõningaid probleeme teavitamise ja nõusoleku andmise protsessis.

Komisjon on väljendanud ühes oma varasemas aruandes, mis käsitleb radioaktiivsete jäätmete direktiivi rakendamist,²⁵ kavatsust hinnata radioaktiivsete jäätmete direktiivi. Pärast 18 aastat kestnud rakendamist kavatseb komisjon hinnata koos radioaktiivsete jäätmete direktiiviga ka vaatlusalust direktiivi. See võimaldaks lihtsustada ja ühtlustada nende kahe direktiivi kohaseid lihtsustamismeetmeid.

(²⁵) Komisjoni 22. mai 2024. aasta aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom rakendamise kohta ning ülevaade ühenduse territooriumil olevate kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete kohta ja osutatud materjalide tekkimise tulevikuproгноos, COM(2024) 197 final.